

بررسی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان (مطالعه موردی منطقه ۳ شهرداری تهران)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۲/۲۵

عبدالله هندیانی

عضو هیئت علمی مدعو دانشگاه آزاد اسلامی،
واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران hendiani_1343@yahoo.com

سیدرضا صالحی امیری

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی،
واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران dr.salehiamiri@gmail.com

فریبا پیلووار

کارشناس ارشد گروه مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی،
واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران pilvarf@gmail.com (مسئول مکاتبات)

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: امروزه نقش و اهمیت امنیت در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان پایه است که آن را بستر و پیش‌نیاز هر گونه توسعه‌ای دانسته‌اند خصوصاً در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از عقب‌ماندگی مواجه می‌باشند. این پژوهش با هدف بررسی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان تهرانی با شش مؤلفه امنیت مالی، بهداشتی، روانی، جانی، شغلی و زیستی به مرحله اجرا درآمده است.

روش پژوهش: در این تحقیق پیمایشی از روش مطالعه توصیفی-اکتشافی استفاده شده و جامعه آماری شامل دو گروه می‌باشد که گروه اول شهروندان منطقه ۳ شهرداری و گروه دوم نیز کلیه مسئولین و کارشناسان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران است. ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه محقق ساخته بوده که توسط هر دو گروه جامعه تکمیل و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و MINITAB مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. روش نمونه‌گیری جامعه آماری گروه اول تصادفی و طبقه‌ای و گروه دوم به صورت تمام شماری می‌باشد.

یافته‌ها: از دیدگاه شهروندان، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شهروندان ندارد. نتایج حاصله نشان می‌دهد که بین نظرات شهروندان و کارکنان و مسئولین شهرداری در خصوص عملکرد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران شکاف وجود دارد و کارکنان و مسئولین شهرداری نظر مساعدتری نسبت به عملکرد این معاونت در تأمین امنیت اجتماعی و مؤلفه‌های آن دارد.

نتیجه گیری: از دیدگاه شهروندان، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بیشترین تأثیر را بر امنیت بهداشتی شهروندان و کمترین تأثیر را بر امنیت شغلی و جانی آن‌ها داشته و از دیدگاه کارکنان و مسئولین، این معاونت بیشترین تأثیر را بر امنیت بهداشتی شهروندان و کمترین تأثیر را بر امنیت شغلی، مالی و جانی آن‌ها داشته است. در بررسی میزان شکاف بین نظرات این دو گروه در خصوص عملکرد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران می‌توان گفت کارکنان و مسئولین شهرداری، نظر مساعدتری نسبت به عملکرد این معاونت در تأمین امنیت این مؤلفه‌ها داشته‌اند و بیشترین شکاف بین نظرات این دو گروه، در خصوص تأمین امنیت شغلی و زیستی شهروندان و کمترین شکاف نیز در خصوص تأمین امنیت مالی شهروندان مشاهده می‌شود.

واژگان کلیدی: امنیت اجتماعی، شهرداری، امنیت مالی، امنیت بهداشتی، امنیت جانی

مقدمه

«امنیت یکی از اساسی‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای یک ملت و یک کشور است. مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار (امنیت اقتصادی)، در محیط تحصیل و در فضای عمومی جامعه (امنیت فرهنگی و اجتماعی) و در محیط زندگی (امنیت خانوادگی)، مردم احساس امنیت نکنند. این‌جا ست که مغزهای فعال، دست‌های توانا و سرانگشتان ماهر، هیچ یک نخواهند توانست مسئولیت مهمی را که هر کدام بر دوش دارند به انجام برسانند. در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط هم‌همه‌ی فعالیت‌های یک کشور می‌تواند به درستی برنامه‌ریزی شود و با دقت دنبال گردد و به نتایج خود برسد.» (بیانات مقام معظم رهبری در مراسم فارغ-التحصیلی جمعی از پرسنل نیروی انتظامی، ۱۳۷۹/۷/۱۸) (تقدسی‌نیا ۱۳۹۱، ۹۴-۹۵)

شهر، محل سکونت، رفت و آمد، کار، تفریح و مکانی است برای زندگی و زیستن که البته باید مهابی زیستن هم باشد؛ لذا باید سازوکاری اندیشیده شود که مردم بتوانند در شهرها راحت زندگی کنند. زیستن با آسودگی، سازوکارهای متعدد و وسایل گوناگونی را طلب می‌کند که سرلوحه آن‌ها امنیت است.

مقوله امنیت اجتماعی به عنوان یکی از ارکان امنیت ملی به ویژه در کشورهای در حال توسعه بعد از پایان جنگ سرد مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است. هم نظریه‌پردازان لیبرال در روابط بین‌الملل و هم متخصصان امنیت ملی در کشورهای در حال توسعه تأکید می‌کنند که امنیت ملی برخلاف دیدگاه واقع‌گرایانه سنتی صرفاً امنیت نظامی آن هم در سطح خارجی نیست. سطح داخلی می‌تواند در تأمین امنیت ملی همان اندازه مهم باشد که سطح خارجی اهمیت دارد. (هاشمی و رضایی ۱۳۸۷، ۴۳) تحولات قومی بالکان و تجزیه یوگسلاوی نشان داد امنیت اجتماعی می‌تواند امنیت ملی و امنیت دولت را به صورت جدی تهدید کرده و حتی منجر به تجزیه یک کشور شود. در کنار این‌ها ورود تعداد زیادی از مهاجران و آوارگان جنگی به اروپا مسئله مهاجرت به عنوان یک تهدید برای امنیت اجتماعی را پیش کشید چیزی که تا قبل از آن تحت‌الشعاع مسایل سیاسی و رقابت دو بلوک بود و حتی بلوک غرب برای تضعیف بلوک شرق از پناهندگان اروپای شرق استقبال می‌کرد. اما بعد از پایان جنگ سرد و تشدید فرایند جهانی شدن اقتصاد مهاجرت همراه شد با خطر بیماری‌های همه‌گیر،

تشدید قومیت‌گرایی، جنایت، از دست دادن فرصت‌های شغلی برای بومی‌ها و نظیر این‌ها. (هاشمی و رضایی ۱۳۸۷، ۴۷)

پیامدهای امنیت اجتماعی در ایران نیز بسیار گسترده است. برخی از پیامدها و کاربردهای امنیت اجتماعی در جامعه ایران عبارتند از: تربیت شخصیت‌های سالم اجتماعی، تقویت روح جمع‌گرایی، افزایش سطح ارتباطات بین مردم و میان مردم ساختارهای رسمی، توسعه سطح مشارکت و حضور موثر اجتماعی، توسعه سطح نشاط اجتماعی و سیاسی، تقویت مشروعیت حاکمیت سیاسی در جامعه به دلیل ارزیابی مثبت از کارآمدی شهرداری، تقویت اجماع، وفاق، همبستگی ملی، رشد عقلانیت و کنش‌های عقلانی معطوف به عقل و قانون، ایجاد نظم اجتماعی و بالا بردن عزت نفس جمعی و در نهایت ایجاد آرامش و رفاه در جامعه می‌باشد. (صالحی امیری و کاوسی ۱۳۸۷، ۲۱۵) در صورتی که امنیت اجتماعی از جامعه رخت بر بندد یا مردم دچار نوعی احساس ناامنی شوند، جایگزین‌هایی برای امنیت به وجود خواهد آمد و جانشین آن خواهد شد و کارکردهای آن را عهده‌دار خواهد گرفت. برخی از این جانشین‌های احتمالی عبارتند از فردگرایی، راست‌گرایی و بستن دامنه تعاملات با دیگران و حتی از دست دادن تعلق به محیط و ... را می‌توان به عنوان مهم-ترین آسیب‌های ناشی از فقدان امنیت اجتماعی در ایران نام برد. (همان، ۲۱۶)

حضور معاونت امور اجتماعی و فرهنگی در فضای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران می‌تواند در شکل‌گیری فرهنگ شهرنشینی، فرهنگ‌سازی، آموزش و پرورش مبادلات بین فردی و بسط آموزه‌های فرهنگی بین آحاد و گروه‌های اجتماعی از طریق ایجاد محیطی امن، آرام، پویا، سرزنده و با نشاط نقش مهمی را ایفا نماید. از سویی فعالیت‌های سازنده این معاونت در حوزه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی می‌تواند دستاوردهای مهمی در جهت بهبود کیفیت زندگی، کسب مهارت‌های زندگی و صرف بهینه اوقات فراغت شهروندان داشته و همچنین آرامش روحی و امنیت روانی آنان را با ایجاد فضا و مکان‌هایی برای تحقق برنامه‌های تفریحی شهروندان فراهم سازد.

بیان مسئله

تهران پایتخت دویست ساله‌ی ایران که به عنوان بزرگ‌ترین شهر این کشور پهناور می‌باشد، همزمان با رشد

شهری در راستای تحقق اهداف طرح تحول اقتصادی در حوزه اجتماعی و فرهنگی می‌توان اشاره نمود.

حال با توجه به گذشت حدود چهار سال از آن زمان در این تحقیق بر آنیم که بدانیم از نظر شهروندان منطقه ۳ شهرداری تهران نقش این معاونت در تأمین امنیت بهداشتی و روانی چگونه است؟ آموزش، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی که از سوی این معاونت در خصوص کاهش تهدیدات زیست محیطی و آسیب‌های اجتماعی انجام شده در تأمین امنیت جانی و زیستی شهروندان چگونه است؟ نقش این معاونت در خصوص جلب مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری و برون‌سپاری طرح‌های شهری و تأمین امنیت مالی شهروندان چگونه است؟ آیا این معاونت توانسته است با بهره‌مندی از ظرفیت‌های برون‌سازمانی و درون‌سازمانی در تولید دانش اجتماعی و فرهنگی و ارتقاء سواد شهری و شغلی و تأمین امنیت شغلی شهروندان نقش داشته باشد؟ نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی خصوصاً منطقه سه شهرداری تهران در برقراری امنیت اجتماعی و مؤلفه‌های آن اعم از امنیت مالی، بهداشتی، زیستی، شغلی، روانی، جانی شهروندان با توجه به رویکردهای اصلی این معاونت چگونه است؟

ادبیات پژوهش

امنیت اجتماعی

در منابع امنیت اجتماعی^۱ بیانگر امکانات و تسهیلات اقتصادی و اجتماعی است که در اختیار برخی از گروه‌های ضعیف اجتماعی (آسیب‌پذیر) نظیر از کارافتادگان، بانزستگان، معتادان، بی‌کاران، افراد ناتوان و معلول قرار می‌گیرد در واقع از نظام حمایت اجتماعی^۲ بحث می‌شود. برای تفکیک امنیت اجتماعی در برداشتی اقتصادی با مفهوم آن در برداشتی اجتماعی برخی از اندیشمندان به جای استفاده از واژه SOCIAL از SOCIETAL استفاده کرده‌اند. در این زمینه بوزان معتقد است که امنیت اجتماعی^۳ نباید با تأمین اجتماعی یکی در نظر گرفته شود چرا که واژه اخیر درباره‌ی افراد به طور گسترده‌تر در اقتصاد مطرح است ولی امنیت اجتماعی درباره جمع‌های بشری و هویتشان می‌باشد و به سطح افراد و به طور اخص به پدیده‌های اقتصادی قابل تقلیل نیست بلکه به سطح هویت‌های جمعی و کنش‌هایی که به منظور دفاع از هویت‌ها تحت عنوان «ما» صورت می‌گیرد مربوط است. (نویدینا ۱۳۸۲، ۶۲) در واقع موضوع امنیت در سطحی پایین‌تر از دولت یعنی با افراد و سایر اجتماعاتی که رفاه، هستی و هویت خود را در معرض تهدید می‌بینند، مرتبط

فیزیکی، نیازهای شهری شهروندان نیز به مراتب بیشتر شده، به طوری که اداره این کلان‌شهر را با مشکل جدی مواجه کرده است. تغییر شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ظهور تمایل عمومی به قانون‌گرایی و حقوق شهروندی و جامعه مدنی، اهمیت یافتن نقش مشارکت مردم در تمامی عرصه‌های شهری، رشد بی‌رویه جمعیت، کاهش رفاه و آسایش اجتماعی، آلودگی‌های زیست محیطی اعم از هوا و صوت، مشکلات مربوط به حمل و نقل شهری، رشد آسیب‌های اجتماعی اعم از اعتیاد، مفاسد اجتماعی، بزهکاری، بیکاری، تشدید فاصله طبقاتی، تشدید فاصله طبقاتی فقیر و غنی، تکدی‌گری و ... نمونه‌های بارزی از نابسامانی‌های شهری در این کلان‌شهر ایران است که باعث شده امنیت اجتماعی شهروندان را مورد تهدید قرار دهد.

پژوهش انجام شده در مورد وضعیت شیوع اختلالات روانی در شهر تهران نشان می‌دهد که میزان این نوع اختلالات ده درصد بیش از متوسط آمارهای جهانی است. به طوری که در این شهر با شیوع ۲۹ درصدی اختلالات روانی در بین جوانان و نوجوانان روبرو هستیم (بیابان‌گرد ۱۳۸۴، ۱۵۳). این تحقیق نشان می‌دهد که اختلالات روانی و عاطفی اثری مستقیم بر عملکرد اجتماعی افراد دارد و آنان را از مشارکت در فعالیت‌های گروهی بازداشته یا انجام آن را دشوار می‌سازد. (عبداللهی ۱۳۹۰، ۷۴)

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران از شهریور سال ۱۳۸۴ همزمان با تغییر مدیریت شهری در کلان‌شهر تهران توجه ویژه‌ای بر رویکردهای شهری به خصوص تقویت بخش فرهنگی ایجاد گردید. در این راستا تکیه بر تحول شهرداری از یک نهاد خدماتی به نهاد اجتماعی بود که در نهایت با تدوین ساختارهای جدید و رویکردهای متناسب با سیاست‌های راهبردی در سال ۸۸ در اختیار حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران به منظور اجرای آنان قرار گرفت. مهم‌ترین این رویکردها و راهبردهای برنامه‌ریزی شده شامل تولید اندیشه و دانش شهری و شغلی اجتماعی و فرهنگی با بهره‌مندی از ظرفیت‌های درون و برون‌سازمانی، تدوین ماتریس فرهنگی شهری در راستای کاهش تهدیدات زیست محیطی، ارتقاء فرهنگ عمومی و بهبود سبک زندگی به منظور ایجاد رفاه و آرامش فردی و اجتماعی، تدوین ماتریس اجتماعی شهر و توانمندسازی خدمات اجتماعی به منظور کاهش آسیب‌های اجتماعی، ترویج سلامت جامعه و توسعه ورزش همگانی با مشارکت شهروندان، برون‌سپاری و سرمایه‌گذاری در انجام طرح‌های

است که در ذیل امنیت اجتماعی به آن پرداخته می‌شود. بدین ترتیب، اصل موضوع امنیت اجتماعی معطوف به حفظ و بقای ویژگی‌های بنیادی و اساسی گروه‌های اجتماعی است که تحت عنوان «هویت» از آن یاد می‌شود. (پوریان، میرزایی و بهرامی ۱۳۸۶، ۲۰)

تعاریف امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی در مطالعات امنیتی و از جمله در مکتب کپنهاک یکی از ابعاد پنج‌گانه امنیت ملی است و مرجع خویش را هویت گروه‌های اجتماعی بزرگ در جامعه می‌داند. (بوزان ۱۳۷۸، ۳۴) سلبی‌نگری این دیدگاه باعث شده است، جامعه را در تعارضات قومی و مذهبی خلاصه و پایان دادن به این کشمکش‌ها و درگیری‌ها را هدف امنیت اجتماعی قلمداد کند. این دیدگاه امنیت اجتماعی را مدیون نقش‌آفرینی بازیگران دولتی و رهبران گروه‌های قومی و مذهبی بزرگ در نظر می‌گیرد و حل مسائل و مشکلات را نیز در دست آنان می‌داند. هویت را در جهت به‌کارگیری زبان، آداب و رسوم، مناسک عبادی و فرهنگی، تعریف و در ساخت هویت بر تمایز ما/ دیگران تاکید می‌نماید. آنان معتقدند هر چه تمایزات بین ما/ دیگران کمتر یا قابل حل‌تر باشد، احتمال بروز ناامنی اجتماعی پایین‌تر است و بالعکس هر چه تمایز و تفاوت میان ما/ دیگران بیشتر باشد، احتمال افزایش ناامنی بالاتر است چرا که هر یک از طرفین برای حفظ هویت خویش قصد دارد از شیوه‌های ابراز هویت طرف مقابل جلوگیری کند و بالطبع هر طرف که اهرم‌های قدرت بیشتری در دست داشته باشد موفق‌تر خواهد بود. در واقع هویت تعریف نرم‌افزاری از وجه امنیت ملی است. امنیت ملی که با مرزها و قلمروهای سرزمینی، حاکمیت، ارتش و سایر وجوه سخت‌افزاری تعریف می‌شد امروزه وجوه نرم-افزاری نیز یافته که هویت دولت، ملت و گروه‌های قومی و مذهبی از آن جمله است. امنیت بر حسب موضوع می‌تواند به اقسام مختلف چون امنیت اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی و غیره تقسیم شود. مکتب کپنهاک امنیت را بر حسب مرجع و نوع تهدیدات وجودی به امنیت فردی، ملی و امنیت بین‌المللی تقسیم کرده است. (نویدنی ۱۳۸۸، ۶۹-۷۰)

دیدگاه‌های مختلف در مورد امنیت اجتماعی

به طور کلی می‌توان دیدگاه‌های مختلف در حوزه امنیت را به دو بخش سنتی و مدرن بیان کرد:

الف) دیدگاه سنتی

امنیت در رویکرد سنتی به مفهوم عدم امکان تعرض و خطر است. بر این اساس آنچه موجب جلوگیری یا کنترل خطرات و تهدیدات قدرت می‌باشد امنیت محسوب می‌شود. (لیک و مورگان ۱۳۸۱، ۴۵-۴۰) در این دیدگاه امنیت صرفاً به معنای حصول شرایط فردی، گروهی و اجتماعی است که عاری از خشونت و پرخاشگری باشد. (جوینده ۱۳۷۸، ۴۲) باری بوزان نیز معتقد است که امنیت به مدد سیستم‌های نظارتی قدرتمند اعمال می‌شود و به میزان کاهش قدرت نیروی نظارتی و کاهش مشروعیت سیستم‌های نظارتی، امنیت کاهش یافته و آسیب‌پذیری چهره می‌نمایند. (بوزان ۱۳۷۸، ۳۵۱) بنابراین در رویکرد سنتی هر آنچه که بقای جامعه را در بعد فیزیکی-مادی تضمین می‌نماید، در صورت آسیب‌پذیری به عنوان تهدیدی برای امنیت محسوب می‌گردد. (بیگدلی ۱۳۷۹، ۲۵-۲۴)

ب) دیدگاه مدرن و نوین

در این دیدگاه مفهوم امنیت هم ایمنی ناشی از فقدان خشونت بوده و هم مبتنی بر شرایطی است که انسان به لحاظ شغلی، روانی، زیستی، بهداشتی، جانی و مالی و مانند آن نیز در آسودگی یا در رفاه و آسایش باشد. نوع نگرش به امنیت در دیدگاه نوین هر نوع تأمین اجتماعی و هر نوع مصونیت انسان در برابر آسیب‌های اجتماعی و حتی آسیب‌های جسمی، روحی و روانی و ... در زمره موضوع و امور امنیتی قرار می‌گیرد. (جوینده ۱۳۷۸، ۴۲) در این رویکرد مفهوم امنیت اجتماعی به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس می‌باشد. در حقیقت امنیت اجتماعی معطوف به حفظ روش و نوع زندگی می‌باشد. (گیدنز ۱۳۷۸، ۱۲۹-۱۱۹) در این نگاه، عرصه برخورداری از عدالت، آزادی، احترام متقابل و حرمت به تنوع افکار و زندگی مورد توجه بوده و تعرض به این حوزه‌ها به عنوان تهدیدات امنیت اجتماعی مطرح است. (دبلیو پای و بایندر ۱۳۸۰، ۲۹۱)

در مجموع در رویکرد سنتی، امنیت اجتماعی به بقای جامعه نظر دارد و عوامل فیزیکی-مادی که بقای جامعه را تهدید می‌کنند به عنوان تهدید امنیت اجتماعی تلقی شده و از طریق اعمال زور و قدرت در جهت مقابله با آن اقدام می‌گردد. در رویکرد مدرن امنیت اجتماعی به نوع بقای اعضای جامعه توجه دارد و عوامل معنوی-فرهنگی که شیوه‌های گوناگون زندگی را آسیب‌پذیر می‌گردانند، به

منزله تهدید اجتماعی خواهند بود. (صالحی امیری و کاوسی ۱۳۸۷، ۲۰۰)

امنیت اجتماعی به محافظت و پاسدار از احساس تعلق یا همان احساس ما نظر دارد. حراست و نگهداری از احساس «مایی» ریشه در حفظ عوامل اجتماع میان افراد دارد (بیرو ۱۳۷۰، ۱۵۷) و چنان که عوامل اجماع و همبستگی حفظ شود، احساس «مایی» بر جا مانده، اعضا در کنار یکدیگر باقی می‌ماند، احساس تعلق و وابستگی به جامعه را حفظ می‌نمایند و نسبت به مشکلات و مسائل آن احساس تعهد و تکلیف می‌کنند. باید در نظر داشت که احساس وابستگی و همبستگی میان اعضای جامعه که ضامن دوام جامعه است، زمانی دوام و قوام خود را حفظ می‌کند که افراد امکانات لازم و متعارف برای رشد و ترقی بهره‌مند شوند، یعنی احساس تعلق نیازمند پشتوانه عینی و واقعی است که با برخورداری افراد امکانات مادی چون بهداشتی، شغلی، مالی، زیستی و امکانات معنوی مانند آزادی، عدالت، رفاه و آرامش و غیره را فراهم می‌شود. (علینقی ۱۳۸۱، ۸۰)

مدیریت شهری و حقوق شهروندی

از موضوعات مهمی که در حوزه مطالعات شهری، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری در سطح جهانی مطرح شده است، بحث رابطه حقوق شهری، زندگی شهری و مدیریت شهری است. چنانچه نظام «مدیریت شهری» را شامل فرآیندهای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی، سازماندهی و نظارت بر اداره امور شهر و شهرداری بدانیم و نظام حقوق شهری را به مثابه روند قانونمند کردن فرآیندهای چندگانه نظام مدیریت شهری و نیز قانون‌مدار نمودن وظایف و تکالیف متقابل و دو سویه شهرداری به شهروند محسوب کنیم که هدف آن ساماندهی زندگی شهری و فعالیت‌های شهرداری و شهروندان است، به خوبی اهمیت نقش و جایگاه نظام حقوق شهری در مدیریت شهری و نیز رابطه و نسبت مدیریت شهری و حقوق شهروندی مشخص می‌شود. در این میان سهم و نقش شهرداری که حلقه پیوند و اتصال نظام مدیریت شهری و نظام حقوق شهری است، اهمیت خاصی دارد. (وبگاه شهرداری تهران)

اهمیت حقوق شهری را باید در تدوین قواعد و مقررات راجع به برنامه‌ریزی شهری و مدیریت شهری و تأثیرات مثبت ناشی از قانونمند کردن زندگی شهری و سایر پیامدهای دگرگون کننده در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری جستجو کرد. معمولاً مقامات و مسئولان شهری، با مسائل و مشکلاتی مواجهند که مقابله درست و عملی با این مسائل و مشکلات محلی و شهری منوط به تدوین

قوانین و مقررات برنامه‌ریزی شده است. مهم‌ترین قوانین و مقررات در این زمینه عبارتند از: قانون برنامه‌ریزی شهری، قانون شهرداری، قانون توسعه شهری، قانون بهسازی شهری، قانون پاک‌سازی مناطق حاشیه‌نشین شهری، قانون دستیابی به زمین و قانون مربوط به آلودگی‌های زیست محیطی است. بدیهی است فرآیند تصمیم‌گیری شهری زمانی موجب جلب منافع همگانی و مدیریت شهری خواهد شد که شهروندان بیشترین مشارکت را در تصمیم‌گیری‌ها از خود نشان دهند. از این رو قانونمند کردن این روند کمک شایانی را به مدیریت شهری و شهروندان و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها می‌نماید. (وبگاه شهرداری تهران)

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

در شهر تهران، حضور شهرداران به عنوان مدیران شهری در فرهنگ سازمانی، فرهنگ زندگی شهری و در نهایت فرهنگ عمومی و ملی تأثیرهای خاص خویش را داشته است. از شهریورماه سال ۱۳۸۴ توجه ویژه‌ای به بخش فرهنگی در تمامی حوزه‌ها انجام گردید. در این دوره، با تکیه بر تحول سازمان خدماتی به نهادی اجتماعی، برای نخستین بار به سیاست راهبردی شهرداری تهران مبدل شد. بی‌تردید اجرای این راهبرد، بیش از هر چیز مستلزم تولید اندیشه و دستیابی به شناختی عمیق از ظرفیت سازمانی و کشف نیاز و تمنیات فردی و اجتماعی در بستر زمان و مکان با ابزار پژوهش و تحقیق و همچنین حرکتی نظام‌مند و مبتنی بر برنامه بوده است؛ فرایندی که در نهایت منجر به ایجاد ساختارهای جدید و رویکردهایی متناسب با سیاست راهبردی شهرداری تهران شده و سرانجام این بینش از سوی اداره کلان مدیریت شهری فرا روی حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی قرار گرفته است که نقشی اساسی را در پیشبرد سیاست راهبردی شهرداری تهران را به دوش گرفته‌اند (موهبتی ۱۳۹، ج)

این معاونت دارای ۶ اداره کل و ۲ سازمان وابسته می‌باشد که به تفکیک شامل اداره کل سلامت، اداره کل فرهنگی، اداره کل امور بانوان، اداره کل آموزش‌های شهروندی، اداره کل برنامه‌ریزی و توسعه شهری، اداره مطالعات اجتماعی و فرهنگی و سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های مردمی و سازمان ورزش و... می‌باشد. (همان)

هدف آرمانی: تأمین امنیت اجتماعی شهروندان کشور

هدف اصلی: شناخت نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان شهر تهران

اهداف فرعی:

- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت مالی شهروندان
- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت بهداشتی شهروندان
- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت جانی شهروندان
- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت روانی شهروندان
- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت شغلی شهروندان
- شناسایی نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت زیستی شهروندان

سؤال اصلی پژوهش: نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان تهرانی چگونه است؟

سوالات فرعی:

- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت مالی شهروندان تهرانی چگونه است؟
- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت بهداشتی شهروندان تهرانی چگونه است؟
- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت جانی شهروندان تهرانی چگونه است؟
- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت روانی شهروندان تهرانی چگونه است؟
- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت شغلی شهروندان تهرانی چگونه است؟
- نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در تأمین امنیت زیستی شهروندان تهرانی چگونه است؟

مبانی نظری و عملیاتی تحقیق

الف) متغیر مستقل: امنیت اجتماعی (امنیت روانی، امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت شغلی، امنیت بهداشتی، امنیت زیستی)

ب) متغیر وابسته: معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (برون سپاری و سرمایه‌گذاری، ارتقای شاخص‌های سلامت و ورزش شهروندی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، رفاه و آرامش فردی و اجتماعی، ارتقای سواد شهری و شغلی، فرهنگ‌سازی و کاهش تهدیدات زیست-محیطی)

الف) تعاریف نظری متغیرهای مستقل

امنیت اجتماعی: در رویکرد مدرن مفهوم امنیت اجتماعی به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس می‌باشد. در حقیقت امنیت اجتماعی معطوف به حفظ روش و نوع زندگی می‌باشد (گیدنز ۱۳۷۸، ۱۲۹-۱۱۹) به منظور برقراری امنیت اجتماعی می‌بایست مؤلفه‌های آن نیز به شرح زیر مورد توجه قرار گیرد.

۱) امنیت مالی: امنیت مالی یعنی فقدان ترس و نگرانی و اطمینان در سرمایه‌گذاری (صالحی امیری و کاوسی ۱۳۸۷، ۲۲۰) امنیت اقتصادی (مالی) یعنی ایجاد یک چارچوب نهادی که مشوق و موجب اعتماد پس‌انداز کنندگان و سرمایه‌گذاران بوده و امنیت فیزیکی افراد و امنیت حقوقی معاملات را تضمین نماید. امنیت در سطح خرد امنیت اشتغال و درآمد و در سطح کلان به امنیت در سرمایه‌گذاری در کشور اشتغال‌زایی است. (سویزی و محمدی ۱۳۹۰، ۱۲۰)

۲) امنیت بهداشتی: امنیت بهداشتی بر اساس برنامه توسعه سازمان ملل متحد در گزارش سال ۱۹۹۴ بدین صورت بیان شده که یکی از مفاهیم امنیت انسانی که مفهوم آن تأمین و تضمین حداقلی از بهداشت در برابر بیماری‌ها و برخورداری از سبک زندگی سالم (محمد نسل ۱۳۸۷، ۳۶۶)

۳) امنیت جانی: امنیت جانی و حفظ جان انسان‌ها یکی از ابعاد مهم امنیت است که در قرآن کریم بدان توجه و عنایت فراوان شده است. (منصوری ۱۳۸۵، ۹)

۴) امنیت روانی: امنیت روانی یعنی کمک به رشد و شکوفایی استعدادها و در نهایت کارآمد شدن افراد در جامعه با ایجاد عزت نفس و آرامش روحی روانی در افراد است. (ذبیحی ۱۳۸۵، ۳۷)

۵) امنیت شغلی: امنیت شغلی عبارتست از احساس داشتن یک شغل مناسب و اطمینان از تداوم آن در

آینده و فقدان عوامل تهدیدکننده شرایط مناسب کاری در آن شغل (اعرابی ۱۳۸۰، ۷)

۶) امنیت زیستی: امنیت محیط زیست (زیستی) بر اساس برنامه توسعه سازمان ملل متحد در گزارش سال ۱۹۹۴ بدین صورت بیان شده که امنیت محیط زیست یکی از مفاهیم امنیت انسانی که به معنی حمایت از مردم در برابر تخریب کوتاه مدت و بلندمدت طبیعت است. عدم دسترسی به آب بهداشتی و آلودگی هوا همچنین گرم شدن کره زمین بر اثر تصاعد گازهای گلخانه‌ای از چالش‌های اصلی بشر در زمینه امنیت محیط زیست به شمار می‌روند. (محمد نسل ۱۳۸۷، ۳۶۶)

ب) تعاریف نظری متغیرهای وابسته

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
این معاونت یکی از معاونت‌های شهرداری تهران می‌باشد که از شهریور سال ۸۴ با تاکید شهردار تهران مبنی بر توجه ویژه به بخش فرهنگی و اجتماعی و تأثیر آن بر تمامی حوزه‌ها، ثبت تجربه‌های حوزه فرهنگی و اجتماعی تشکیل گردید. در این دوره، تکیه بر تحول سازمان خدماتی به نهادی اجتماعی، برای نخستین بار به سیاست راهبردی شهرداری تهران مبدل شد. در سال ۸۸ سیاست‌ها و رویکردهای تدوین شده در اختیار حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران به منظور اجرای آنان قرار گرفت.

فعالیت‌های شهرداری تهران در حوزه اجتماعی و فرهنگی در سال‌های اخیر مطابق با ۹ سرفصل شامل ارتقای سلامت شهروندی با ایجاد خانه‌های سلامت، اسباب‌بازی، کانون‌های مادر و کودک؛ بسط و گسترش ورزش همگانی و شهروندی با برگزاری نمایشگاه سالانه ورزش شهروندی، توسعه ایستگاه‌های تندرستی و طرح منزلت؛ تحکیم بنیان خانواده و توانمندسازی زبان سرپرست خانواده؛ تقویت و تحکیم هویت ایرانی اسلامی با گسترش فضا سازی قرآنی، برپایی مراکز فعالیت‌های دینی؛ توسعه فضاها و زیرساخت‌های مذهبی، فرهنگی و اجتماعی؛ پیگیری و کنترل آسیب‌های اجتماعی با امداد رسانی و توانمندسازی گروه‌های آسیب‌پذیر؛ آموزش‌های شهروندی و مشارکت‌های اجتماعی مشخص و پشتیبانی و ترویج پژوهشگری و تولید دانش در حوزه شهری، ارتقای سواد شهری و دانش اجتماعی توجه بیشتری گردیده است. (معاونت تحقیقات و برنامه‌ریزی توسعه شهری شهرداری تهران ۱۳۹۱، ۳۹-۱۸)

اهم این رویکردها به شرح زیر در این تحقیق مورد توجه قرار گرفته است شامل:

برون‌سپاری و سرمایه‌گذاری

برون‌سپاری و ایجاد زمینه مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری طرح‌های شهری در راه‌اندازی، تعمیر و نگهداری مراکز و فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، هنری، ورزشی و همچنین حمایت از کارآفرینان و نخبگان نیز یکی از رویکردهای مهم معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران است. (موهبتی، گنجی و خالصی ۱۳۸۹، ۵)

ارتقاء شاخص سلامت و ورزش همگانی

هدف از ارتقاء شاخص‌های سلامت شهری «ایجاد شهر سالم» و «فراگیر کردن ورزش همگانی» برای شهروندان تهرانی می‌باشد. در این راستا این معاونت به توسعه زیر ساخت‌ها و ارائه خدمات در حوزه سلامت پرداخته. مهم‌ترین برنامه‌های این معاونت ایجاد و توسعه شبکه سلامت شهری، راه‌اندازی سامانه مشاوره الکترونیکی سلامت؛ توسعه ایستگاه‌های تندرستی می‌باشد. (موهبتی، گنجی و خالصی ۱۳۸۹، ۵)

کاهش آسیب‌های اجتماعی

«تدوین ماتریس اجتماعی شهر» و انجام اقداماتی همچون ایجاد مراکز بازپروری و مشاوره به منظور کاهش تکدی‌گری و کارتن‌خوابی، اعتیاد، کودکان کار و خیابان خانواده‌های بی‌سرپناه و در راه مانده و توانمندسازی خانواده‌های مولود طلاق، زنان سرپرست خانواده در معرض آسیب و ساماندهی کارگران فصلی در سرفصل برنامه‌های این معاونت می‌باشد. (خالصی مقدم ۱۳۹۰، ج)

رفاه و آرامش فردی و اجتماعی

یکی از مهم‌ترین اهداف معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بهبود فرهنگ عمومی و سبک زندگی شهری است که بدین منظور اقدام به طراحی و ترویج الگوهای رفتاری مطلوب فردی و اجتماعی و تدوین برنامه‌هایی در جهت ایجاد رفاه و آرامش فردی و اجتماعی. برنامه‌هایی که باعث بهبود سبک زندگی می‌گردد پرداخته است. ترویج سبک زندگی اسلامی و ایرانی در میان شهروندان، توسعه و ترویج اخلاق شهروندی، اصلاح الگوی مصرف محصولات فرهنگی از جمله اقدامات بهبود کیفیت زندگی می‌باشد. (خالصی مقدم ۱۳۹۰، ج-۵)

ارتقاء سواد شهری و شغلی

مدیریت شهری و تأثیرات مثبت و منفی ناشی از قانون‌مند کردن زندگی شهری و سایر پیامدهای دگرگون‌کننده در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری جستجو کرد.

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش کمی و تکنیک پیمایش استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق دو گروه است گروه اول شامل ۳۲۹۴۹۰ نفر شهروندان ساکن در منطقه ۳ شهرداری تهران و گروه دوم مسئولین و کارشناسان حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی اعم از منطقه، نواحی و محلات منطقه ۳ شهرداری تهران است که بالغ بر ۱۱۴ نفر می‌باشند. از آنجایی که فهرست تمامی شهروندان جامعه آماری گروه اول وجود ندارد روش نمونه‌گیری گروه اول به صورت تصادفی و طبقه‌ای با مراجعه به نواحی و محلات از شهروندان اطلاعات جمع‌آوری گردیده که تعداد ۳۴۵ نفر نمونه‌گیری انجام شد. روش نمونه‌گیری جامعه آماری دوم که شامل مسئولین و کارشناسان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری منطقه ۳ تهران است نیز به صورت تمام شماری صورت گرفته، پرسشنامه‌ها در اختیار کلیه مسئولین و کارشناسان قرار گرفت که از ۱۱۴ پرسشنامه، تعداد ۸۴ نفر پرسشنامه‌ها را تکمیل و عودت دادند. ابزار مورد استفاده نیز پرسشنامه محقق ساخته بوده است. روایی پرسشنامه پژوهش حاضر را از طریق همکاری متقابل با اساتید راهنما، مشاور و سایر صاحب‌نظران بدست آورده‌ایم و جهت بررسی پایایی پرسشنامه ابتدا با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ از هر یک از دو جامعه آماری، تعداد ۳۰ نفر انتخاب و پرسشنامه‌ها در اختیار آن‌ها قرار گرفت. مقدار آلفای برای پرسشنامه شهروندان، ۰/۹۷۵۱ و برای پرسشنامه مسئولین و کارکنان شهرداری، ۰/۹۳۲۷ به دست آمد که نشان دهنده آن است که هر دو پرسشنامه تحقیق، از قابلیت اعتماد و یا به عبارت دیگر از پایایی لازم برخوردار می‌باشند.

کلیه اطلاعات و داده‌های جمع‌آوری شده از ابزار پرسشنامه مربوط به دو جامعه آماری به دو صورت توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش آمار استنباطی به منظور بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، جهت بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در هر یک از مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از آزمون t یک نمونه‌ای و آزمون علامت یک نمونه‌ای و جهت مقایسه میزان تأثیر معاونت

«بهره‌مندی از ظرفیت‌های برون سازمانی و درون سازمانی در تولید دانش اجتماعی و فرهنگی» از اهداف مهم طرح ارتقای سطح سواد شهری و شغلی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران می‌باشد و برخی از برنامه‌های انجام شده شامل ایجاد بازارچه‌های خوداشتغالی، ایجاد شبکه پژوهشگران جوان محله، تدوین و انتشار کتاب محله‌های شهر تهران و ... است. (خالصی‌مقدم ۱۳۹۰، ه-ز)

فرهنگ‌سازی و کاهش تهدیدات زیست‌محیطی

یکی از رویکردهای مهم شهرداری تهران در حوزه اجتماعی و فرهنگی «تدوین ماتریس فرهنگ شهروندی» است که مهم‌ترین راهبرد آن «بهداینه‌سازی و هم‌افزایی تعاملات درون سازمانی موثر بر فرهنگ شهروندی» است. هدف اصلی این راهبرد فرهنگ‌سازی در حوزه‌های مختلف از جمله فرهنگ حفظ محیط زیست و مبارزه با آلودگی‌های زیست محیطی (هوا و صوت)، فرهنگ حفظ بهداشت و نظافت عمومی از جمله دفع بهداشتی زباله را می‌توان اشاره نمود. (خالصی‌مقدم ۱۳۹۰، ه-ز)

در این تحقیق برای تعریف امنیت سه پیش فرض در نظر گرفته شده امنیت مقوله‌ای اجتماعی و فرهنگی است، امنیت صرفاً در برگیرنده خشونت، آشوب و نابسامانی سیاسی نیست بلکه همه ابعاد جسمی، روحی، جانی، مالی، شغلی، بهداشتی و زیست محیطی انسان را در بر می‌گیرد و سوم اینکه امنیت یک فرآیند یا پدیده دینامیک و پویاست که منوط به یک ساخت با نظام رسمی در یک دوره و زمان خاص نخواهد بود و مسئولیت ایجاد، انجام، حفاظت و نظارت از آن به عهده هیچ فرد، گروه یا حتی سازمان یا نهاد انحصاری نمی‌تواند باشد، پس بنابراین امنیت یک مقوله استاتیک و ایستا نیست. با توجه به پیش فرض‌های فوق در این تحقیق منظور از امنیت اجتماعی یعنی مصون بودن و حالت فراغت عموم افراد جامعه از تهدیدات زیست محیطی، آسیب‌های اجتماعی و برخورداری از رفاه، آرامش، سلامت جسمی و روحی، اشتغال و کار مناسب، مشارکت در سرمایه‌گذاری طرح‌های توسعه‌ای با استفاده حداکثری از منابع مادی و امکانات فضاهای عمومی شهری در سایه رعایت حقوق شهروندی و احترام به ارزش‌ها و سنن دینی و فرهنگی پذیرفته شده جامعه به منظور کسب اعتماد و مشارکت شهروندان می‌باشد.

در این راستا اهمیت حقوق شهروندی را باید در تدوین قواعد و مقررات راجع به برنامه‌ریزی شهری و

۱۲۰۰ هزار تومان به بالا و ۶۵۰ تا ۹۰۰ هزار تومان قرار داشته است.

۲) سیمای مسئولان و کارشناسان م. ا. ا. ف شهرداری تهران در نظرسنجی

- ۸ درصد از پاسخگویان را مردان و ۲/۴۵ درصد را زنان به خود اختصاص داده‌اند.
- اکثر پاسخگویان (۰/۴۴ درصد) در گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال بوده‌اند.
- اکثر پاسخگویان (۳/۷۲ درصد) را افراد متأهل به خود اختصاص داده‌اند.
- اکثر پاسخگویان (۹/۳۶ درصد) را افراد با تحصیلات لیسانس به خود اختصاص داده‌اند

تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی

به منظور بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در هر یک از مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده گردید، ضمن آن که با توجه به ترتیبی بودن مقیاس اندازه‌گیری شاخص‌ها و به منظور اطمینان از نتایج حاصل از آزمون t، از آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز در این زمینه استفاده گردید.

لازم به ذکر است قبل از انجام آزمون t یک نمونه‌ای، با به‌کارگیری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، از نرمال بودن متغیرهای تحقیق اطمینان حاصل گردید که نتایج این آزمون‌ها در جدول شماره ۲ درج شده است.

متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال است. $H_0 =$

متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال نیست $H_1 =$

با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده که بزرگ‌تر از سطح آزمون ($\alpha = 0/05$) می‌باشند، فرض صفر (H_0) رد نمی‌شود، یعنی می‌توان گفت تمامی متغیرهای تحقیق، دارای توزیع نرمال می‌باشند.

امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی و اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها از آزمون تحلیل واریانس فریدمن بهره گرفته شده است.

به منظور مقایسه نظرات مردان و زنان، و مقایسه نظرات افراد مجرد و متأهل نیز از آزمون t نمونه‌های مستقل استفاده گردید و جهت بررسی رابطه بین سن شهروندان و نظرات آن‌ها در خصوص متغیرهای تحقیق از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و به منظور بررسی رابطه بین میزان تحصیلات و درآمد شهروندان با نظرات آن‌ها در خصوص متغیرهای تحقیق از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده گردید و در انتها نیز به منظور مقایسه نظرات شهروندان و کارکنان و مسئولین شهرداری نیز از آزمون t نمونه‌های مستقل استفاده گردیده است. لازم به ذکر است با توجه به کاربرد زیاد از عبارت معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در این مقاله از مخفف آن شامل م. ا. ا. ف استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

۱) سیمای شهروندان در نظرسنجی

- ۸/۵۵ درصد از پاسخگویان را مردان و ۲/۴۴ درصد را زنان به خود اختصاص داده‌اند.
- اکثر پاسخگویان در گروه‌های سنی ۲۰ تا ۳۰ سال (با ۱/۴۴ درصد) و ۳۰ تا ۴۰ سال (با ۷/۳۰ درصد) بوده‌اند.
- اکثر پاسخگویان (۹/۴۴ درصد) را افراد با تحصیلات دیپلم به خود اختصاص داده‌اند.
- همان‌طور که ملاحظه می‌شود اکثر پاسخگویان (۴/۵۴ درصد) را افراد شاغل تشکیل داده‌اند.
- اکثر پاسخگویان (۱/۵۵ درصد) را افراد مجرد به خود اختصاص داده‌اند.
- وضعیت درآمد ماهیانه خانوار اکثر پاسخگویان در بازه

جدول ۱: نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی

مؤلفه‌های امنیت اجتماعی	میانگین نظرات شهروندان از ۵ نمره و نتیجه‌گیری	میانگین نظرات مسئولان و کارشناسان شهرداری تهران از ۵ نمره و نتیجه‌گیری
تأمین امنیت مالی شهروندان	۶۲/۲ در حد مابین متوسط و کم	۱۱/۳ در حد متوسط
تأمین امنیت بهداشتی شهروندان	۷۶/۲ در حد مابین متوسط و کم	۳۹/۳ در حد مابین متوسط و زیاد
تأمین امنیت جانی شهروندان	۴۸/۲ در حد ما بین متوسط و کم	۱۱/۳ در حد متوسط
تأمین امنیت روانی شهروندان	۶۱/۲ در حد ما بین متوسط و کم	۲۶/۳ در حد بالاتر از متوسط
تأمین امنیت شغلی شهروندان	۴۱/۲ در حد ما بین متوسط و کم	۱۱/۳ در حد متوسط
تأمین امنیت زیستی شهروندان	۵۴/۲ در حد ما بین متوسط و کم	۲۳/۳ در حد بالاتر از متوسط

جدول ۲: نتایج آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای مختلف تحقیق

متغیر	تعداد نمونه	مقدار آماره z کولموگروف-اسمیرنوف	سطح معنی‌دار (Sig.)
امنیت مالی	۳۴۵	۱/۲۸۱	۰/۰۷۵
امنیت بهداشتی	۳۴۵	۱/۳۰۳	۰/۰۵۶
امنیت جانی	۳۴۵	۱/۳۱۸	۰/۰۵۱
امنیت روانی	۳۴۵	۱/۲۸۸	۰/۰۷۳
امنیت شغلی	۳۴۵	۱/۱۳۶	۰/۱۵۱
امنیت زیستی	۳۴۵	۱/۲۹۴	۰/۰۶۰

معنی‌داری در تأمین مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شهروندان ندارد. (با توجه به میانگین به دست آمده می‌توان گفت، نقش این معاونت در تأمین تمامی مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شهروندان در حد مابین متوسط و کم قرار دارد) به منظور اطمینان بیشتر از نتیجه به دست آمده و با توجه به ترتیبی بودن مقیاس اندازه‌گیری شاخص‌ها از آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول شماره ۴ درج شده است.

$H_0 = M \leq 3$ (معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری

تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی

شهروندان ندارد)

$H_1 = M > 3$ (معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری

تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی

شهروندان دارد)

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز نتیجه آزمون t یک نمونه‌ای را مورد تأیید قرار می‌دهد.

جدول ۳: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی معنی‌داری بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین مؤلفه امنیت اجتماعی شهروندان

تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی‌دار (Sig.)
۳۴۵	۲/۶۱۸۶	۰/۶۹۱۸	۰/۰۳۷۲	-۱۰/۲۴	۱/۰۰۰
۳۴۵	۲/۷۵۵۷	۰/۷۲۰۴	۰/۰۳۸۸	-۶/۳۰	۱/۰۰۰
۳۴۵	۲/۴۸۱۳	۰/۷۳۴۳	۰/۰۳۹۶	-۱۳/۱۰	۱/۰۰۰
۳۴۵	۲/۶۱۳۶	۰/۶۹۶۱	۰/۰۳۷۵	-۱۰/۳۱	۱/۰۰۰
۳۴۵	۲/۴۰۷۰	۰/۶۶۰۸	۰/۰۳۵۶	-۱۶/۶۷	۱/۰۰۰
۳۴۵	۲/۵۴۳۶	۰/۷۷۲۱	۰/۰۴۱۶	-۱۰/۹۸	۱/۰۰۰

بررسی معنی‌داری بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین امنیت مالی شهروندان

به منظور بررسی معنی‌داری بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین امنیت مالی شهروندان، از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول ۳ درج شده است.

$H_0 = \mu \leq 3$ (معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان

ندارد)

$H_1 = \mu > 3$ (معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان

دارد)

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده $(\alpha = 0/05)$ است، فرض صفر (H_0) رد نمی‌شود، یعنی می‌توان گفت از دیدگاه شهروندان، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر

جدول ۴: نتایج آزمون علامت یک نمونه‌ای جهت بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین امنیت مالی شهروندان

سطح معنی‌دار (Sig.)	میانگین	تعداد داده‌های			تأثیر در تأمین امنیت مالی
		بزرگ‌تر از ۳	مساوی ۳	کوچک‌تر از ۳	
۱/۰۰۰۰	۲/۶۰۰	۷۸	۳۸	۲۲۹	تأثیر در تأمین امنیت مالی
۱/۰۰۰۰	۲/۸۰۰	۱۰۴	۴۹	۱۹۲	تأثیر در تأمین امنیت بهداشتی
۱/۰۰۰۰	۲/۵۰۰	۵۹	۴۶	۲۳۹	تأثیر در تأمین امنیت جانی
۱/۰۰۰۰	۲/۶۰۰	۸۹	۳۴	۲۲۲	تأثیر در تأمین امنیت روانی
۱/۰۰۰۰	۲/۳۷۵	۴۶	۲۰	۲۷۹	تأثیر در تأمین امنیت شغلی
۱/۰۰۰۰	۲/۴۰۰	۸۲	۳۴	۲۲۹	تأثیر در تأمین امنیت زیستی

جدول ۵: نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن جهت مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان

تعداد نمونه	مقدار آماره خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌دار (Sig.)	مقایسه میزان تأثیر بر مؤلفه‌های مختلف
۳۴۴	۱۴۴/۸۲۸	۵	۰/۰۰۰	

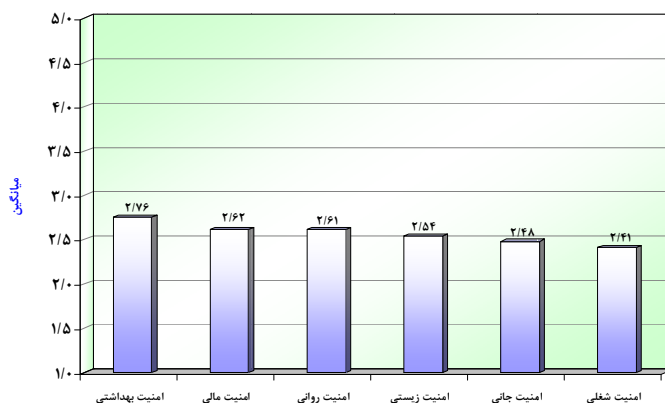
میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری $H_1 =$ تهران بر تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، یکسان نیست

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($\alpha = 0/000$)، فرض صفر (H_0) رد می‌شود، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت بین میزان تأثیر این معاونت بر تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود از دیدگاه شهروندان، این معاونت بیشترین تأثیر را بر امنیت بهداشتی شهروندان و کمترین تأثیر را بر امنیت شغلی و جانی آن‌ها داشته است.

مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی

به منظور مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی و اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها از این نظر، از روش تحلیل واریانس فریدمن استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول زیر درج شده است:

میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری $H_0 =$ تهران بر تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، یکسان است.

نمودار ۱: مقایسه میانگین میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان

جدول ۶: نتایج آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای مختلف تحقیق

متغیر	تعداد نمونه	مقدار آماره Z کولموگروف-اسمیرنوف	سطح معنی‌دار (Sig.)
امنیت مالی	۸۴	۰/۹۴۱	۰/۳۳۹
امنیت بهداشتی	۸۴	۱/۱۰۸	۰/۰۷۷
امنیت جانی	۸۴	۱/۰۹۹	۰/۱۷۸
امنیت روانی	۸۴	۱/۰۲۴	۰/۲۴۵
امنیت شغلی	۸۴	۰/۸۶۰	۰/۴۵۰
امنیت زیستی	۸۴	۱/۰۱۶	۰/۲۵۳

H_0) رد نمی‌شود، یعنی می‌توان گفت تمامی متغیرهای تحقیق، دارای توزیع نرمال می‌باشند.

بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی شهروندان

به منظور بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین امنیت مالی شهروندان، از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول شماره ۷ درج شده است.

(معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان ندارد)
 $H_0 = \mu \leq 3$

(معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان دارد)
 $H_1 = \mu > 3$

بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه کارکنان و مسئولین

به منظور بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در هر یک از مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده گردید، ضمن آن که با توجه به ترتیبی بودن مقیاس اندازه‌گیری شاخص‌ها و به منظور اطمینان از نتایج حاصل از آزمون t، از آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز در این زمینه استفاده گردید. لازم به ذکر است قبل از انجام آزمون t یک نمونه‌ای، با به‌کارگیری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، از نرمال بودن متغیرهای تحقیق اطمینان حاصل گردید که نتایج این آزمون‌ها در جدول شماره ۶ درج شده است.

متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال است. $H_0 =$

متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال نیست $H_1 =$

با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده که بزرگ‌تر از سطح آزمون ($\alpha=0/05$) می‌باشند، فرض صفر

جدول ۷: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین امنیت مالی شهروندان

تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی‌دار (Sig.)
۸۴	۳/۱۱۱۳	۰/۵۵۹۵	۰/۰۶۱۰	۱/۸۲	۰/۰۳۶
۸۴	۳/۳۹۴۰	۰/۵۶۸۷	۰/۰۶۲۰	۶/۳۵	۰/۰۰۰
۸۴	۳/۱۱۳۱	۰/۶۰۴۳	۰/۰۶۵۹	۱/۷۲	۰/۰۴۵
۸۴	۳/۲۶۴۹	۰/۵۱۱۲	۰/۰۵۵۸	۴/۷۵	۰/۰۰۰
۸۴	۳/۱۱۱۲	۰/۵۱۰۲	۰/۰۵۵۷	۲/۰۰	۰/۰۲۵
۸۴	۳/۲۲۸۰	۰/۶۴۵۷	۰/۰۷۰۴	۳/۲۴	۰/۰۰۱

جدول ۸: نتایج آزمون علامت یک نمونه‌ای جهت بررسی معنی‌دار بودن تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در تأمین مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شهروندان

سطح معنی‌دار (Sig.)	میانگین	تعداد داده‌های			
		بزرگ‌تر از ۳	مساوی ۳	کوچک‌تر از ۳	
۰/۰۴۷۸	۳/۰۰۰	۴۰	۱۶	۲۸	تأثیر در تأمین امنیت مالی
۰/۰۰۰۰	۳/۴۰۰	۶۱	۸	۱۵	تأثیر در تأمین امنیت بهداشتی
۰/۰۴۲۸	۳/۲۵۰	۴۳	۱۲	۲۹	تأثیر در تأمین امنیت جانی
۰/۰۰۰۰	۳/۲۰۰	۵۴	۱۴	۱۶	تأثیر در تأمین امنیت روانی
۰/۰۴۹۹	۳/۱۲۵	۴۳	۱۰	۳۱	تأثیر در تأمین امنیت شغلی
۰/۰۰۰۴	۳/۲۵۰	۵۲	۱۰	۲۲	تأثیر در تأمین امنیت زیستی

جدول ۹: نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن جهت مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه کارکنان و مسئولین شهرداری

تعداد نمونه	مقدار آماره خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌دار (Sig.)	
۸۴	۳۹/۱۱۸	۵	۰/۰۰۰	مقایسه میزان تأثیر بر مؤلفه‌های مختلف

مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی

به منظور مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی و اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها از این نظر، از روش تحلیل واریانس فریدمن استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول شماره ۹ درج شده است.

میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی $H_0 =$ شهرداری تهران بر تأمین مؤلفه‌های مختلف

امنیت اجتماعی، یکسان است

میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی $H_1 =$ شهرداری تهران بر تأمین مؤلفه‌های مختلف

امنیت اجتماعی، یکسان نیست

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($0/000 = \text{Sig.}$) که کوچک‌تر از سطح آزمون ($0/05 = \alpha$) است، فرض صفر (H_0) رد می‌شود، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت بین میزان تأثیر این معاونت بر تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

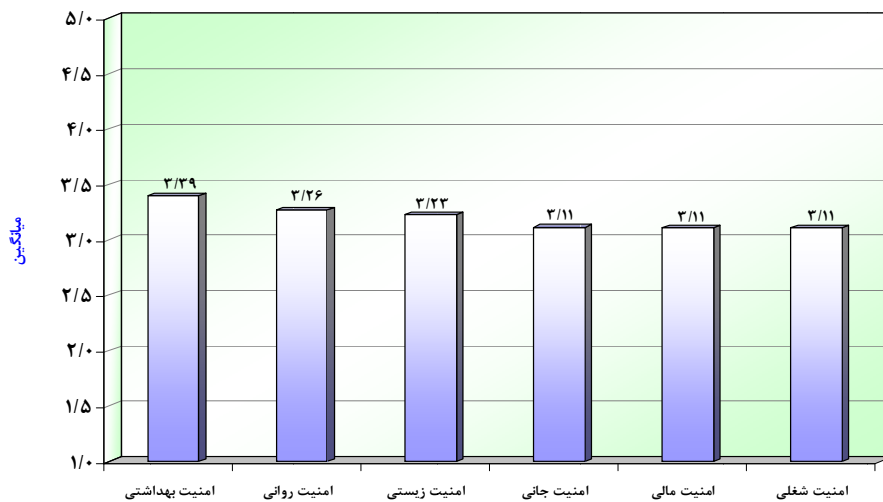
همان‌طور که ملاحظه می‌شود از دیدگاه کارکنان و مسئولین، این معاونت بیشترین تأثیر را بر امنیت بهداشتی شهروندان و کمترین تأثیر را بر امنیت شغلی، مالی و جانی آن‌ها داشته است.

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($0/036 = \text{Sig.}$) که کوچک‌تر از سطح آزمون ($0/05 = \alpha$) است، فرض صفر (H_0) رد می‌شود، یعنی با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت از دیدگاه کارکنان و مسئولین شهرداری، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شهروندان دارد. به منظور اطمینان بیشتر از نتیجه به دست آمده و با توجه به ترتیبی بودن مقیاس اندازه‌گیری شاخص‌ها از آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز استفاده گردید که نتایج این آزمون در جدول شماره ۸ درج شده است.

(معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان ندارد) $H_0 = M \leq 3$

(معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی شهروندان دارد) $H_1 = M \leq 3$

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت آزمون علامت یک نمونه‌ای نیز نتیجه آزمون t یک نمونه‌ای را مورد تأیید قرار می‌دهد.

نمودار ۲: مقایسه میانگین میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه کارکنان و مسئولین

مقایسه نظرات شهروندان با نظرات کارکنان و

مسئولین شهرداری

به منظور مقایسه نظرات شهروندان با نظرات کارکنان و مسئولین شهرداری در خصوص میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، و بررسی میزان شکاف بین نظرات این دو گروه، از آزمون t نمونه‌های مستقل استفاده گردید که نتایج این آزمون‌ها نشان می‌دهد که با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت در

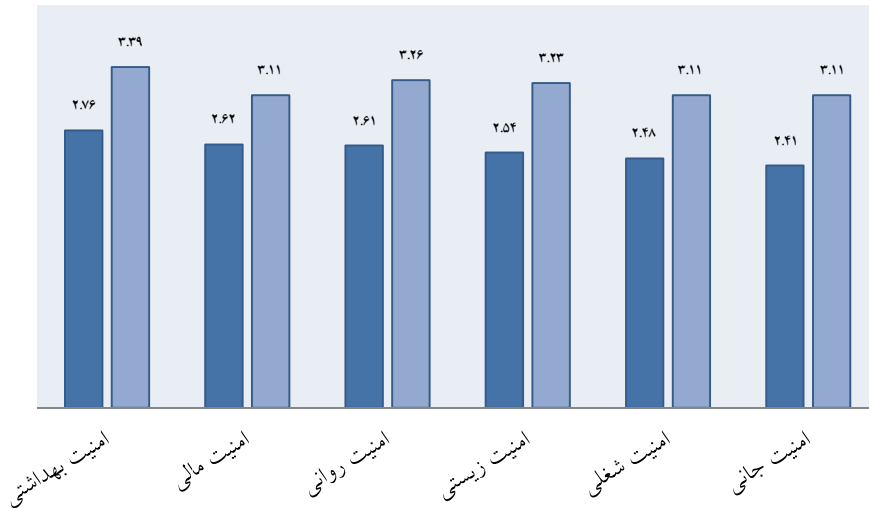
تمامی مؤلفه‌ها بین نظرات شهروندان و نظرات کارکنان و مسئولین شهرداری در خصوص عملکرد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران تفاوت معنی‌داری وجود دارد و کارکنان و مسئولین شهرداری، نظر مساعدتری نسبت به عملکرد این معاونت در تأمین امنیت این مؤلفه‌ها داشته‌اند. بیشترین شکاف بین نظرات این دو گروه، در خصوص تأمین امنیت شغلی و زیستی شهروندان و کمترین شکاف نیز در خصوص تأمین امنیت مالی شهروندان مشاهده می‌شود.

جدول ۱۰: نتایج آزمون t نمونه‌های مستقل جهت مقایسه میانگین نظرات شهروندان با کارکنان و مسئولین شهرداری در خصوص میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی

ردیف	عنوان	گروه	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	درجه آزادی (df)	سطح معنی‌داری (Sig.)
۱	امنیت مالی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۵ ۸۴	۲/۶۲ ۳/۱۱	۰/۶۹ ۰/۵۶	-۶/۰۶۱	۴۲۷	۰/۰۰۰
۲	امنیت بهداشتی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۵ ۸۴	۲/۷۶ ۳/۳۹	۰/۷۲ ۰/۵۷	-۸/۷۲۴	۱۵۵	۰/۰۰۰
۳	امنیت جانی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۴ ۸۴	۲/۴۸ ۳/۱۱	۰/۷۳ ۰/۶۰	-۸/۲۱۴	۱۴۹	۰/۰۰۰
۴	امنیت روانی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۵ ۸۴	۲/۶۱ ۳/۲۶	۰/۷۰ ۰/۵۱	-۹/۶۹۲	۱۶۷	۰/۰۰۰
۵	امنیت شغلی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۵ ۸۴	۲/۴۱ ۳/۱۱	۰/۶۶ ۰/۵۱	-۱۰/۶۵۹	۱۵۸	۰/۰۰۰
۶	امنیت زیستی	شهروندان کارکنان و مسئولین	۳۴۵ ۸۴	۲/۵۴ ۳/۲۳	۰/۷۷ ۰/۶۵	-۸/۳۶۶	۱۴۷	۰/۰۰۰

نمودار ۳: مقایسه میانگین میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان و مسئولان و کارشناسان شهرداری تهران

از دید مسئولان و کارشناسان شهرداری تهران ■ از دید شهروندان ■

نتیجه گیری

مقوله امنیت اجتماعی و به مثابه آن تأمین امنیت اجتماعی یک آرمان و واقعیت بوده و به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است اهمیت آن تا حدی است که امنیت را در حوزه‌های مختلف آن اعم از زیستی، روانی، جانی، شغلی، مالی و زیستی و بهداشتی بستر ساز و پیش نیاز هر توسعه و پیشرفتی دانسته‌اند و برقراری آن نقش تعیین کننده و مهمی را در ایجاد انواع توسعه ایفا می‌کند.

الف) نتایج نظرسنجی از شهروندان منطقه ۳ شهرداری تهران (گروه اول)

نتایج نظرسنجی از پاسخگویان گروه اول (شهروندان) نشان می‌دهد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی، بهداشتی، جانی، روانی، شغلی و زیستی شهروندان ندارد و در کل نقش این معاونت در تأمین امنیت مالی و استفاده حداکثری از منابع مادی موجود در شهر، در تأمین امنیت بهداشتی و برخورداری از خدمات عمومی بهداشتی، در تأمین امنیت جانی شهروندان و حمایت از گروه‌ها و افراد آسیب‌پذیر، در تأمین امنیت روانی شهروندان در زمینه همزیستی بر پایه آرامش، در تأمین امنیت شغلی در زمینه برخورداری از پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی، در تأمین امنیت زیستی شهروندان و

برخورداری از سیستم حمل و نقل عمومی بدون ترافیک و آلودگی در حد مابین متوسط و کم قرار دارد. این امر بدین معنی است که از دید شهروندان میزان رضایت مردم از عملکرد این معاونت به منظور حمایت از کارآفرینان، مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری و برون-سپاری طرح‌های شهری و استفاده از خدمات پژوهشگران محله، استفاده از سامانه مشاوره الکترونیکی شهرداری، عملکرد خانه‌های سلامت و نحوه دفع بهداشتی زباله، ایجاد مراکز بازپروری و سامانه مشاوره الکترونیکی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری، بهبود کیفیت زندگی شهری، تدوین و انتشار کتاب‌های محله و مبارزه با آلودگی‌های زیست محیطی (هوا و صوت) باعث امنیت زیستی شهروندان نیز می‌گردد در حد ما بین متوسط و کم می‌باشد.

در مجموع با مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های امنیت اجتماعی به دو سری نتیجه کلی می‌رسیم اول اینکه از دیدگاه شهروندان این معاونت بیشترین تأثیر را بر امنیت بهداشتی و برخورداری از خدمات عمومی بهداشتی و سلامت جسمی شهروندان داشته و کمترین تأثیر را نیز بر امنیت شغلی و جانی اعم از برخورداری از پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی، اشتغال‌زایی و ارتقای سطح کار (امنیت شغلی)، ایجاد محیط کار مناسب و حمایت از گروه‌ها و افراد آسیب‌پذیر (امنیت جانی) داشته است. در

یک جمع‌بندی کلی می‌توان اشاره نمود عملکرد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان ندارد.

بر امنیت بهداشتی شهروندان و کمترین تأثیر را بر امنیت شغلی، مالی و جانی آن‌ها داشته است.

ب) نتایج نظرسنجی از مسئولان و کارشناسان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (گروه دوم)

نتایج نظرسنجی از پاسخگویان گروه دوم (مسئولان و کارشناسان) نشان می‌دهد معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اثر معنی‌داری در تأمین امنیت مالی، بهداشتی، جانی، روانی، شغلی و زیستی شهروندان دارد و در کل نقش این معاونت در تأمین امنیت مالی و استفاده حداکثری از منابع مادی موجود در شهر در حد متوسط، در تأمین امنیت بهداشتی و برخورداری از خدمات عمومی بهداشتی در حد ما بین متوسط و زیاد، در تأمین امنیت جانی شهروندان و حمایت از گروه‌ها و افراد آسیب‌پذیر در حد متوسط، در تأمین امنیت روانی شهروندان در زمینه همزیستی بر پایه آرامش در حد بالاتر از متوسط، در تأمین امنیت شغلی در زمینه برخورداری از پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی در حد متوسط و در تأمین امنیت زیستی شهروندان و برخورداری از سیستم حمل و نقل عمومی بدون ترافیک و آلودگی در حد بالاتر از متوسط قرار دارد. این امر بدین معنی است که از دید مسئولان و کارشناسان میزان رضایت مردم از عملکرد این معاونت به منظور حمایت از کارآفرینان، مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری و برون‌سپاری طرح‌های شهری و استفاده از خدمات پژوهشگران محله در حد متوسط، در زمینه استفاده از سامانه مشاوره الکترونیکی شهرداری، خانه‌های سلامت و نحوه دفع بهداشتی زباله در حد ما بین متوسط و زیاد، در خصوص ایجاد مراکز بازپروری و سامانه مشاوره الکترونیکی در حد متوسط، در خصوص ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری در حد بالاتر از متوسط بوده و همچنین در زمینه بهبود کیفیت زندگی شهری و مبارزه با آلودگی‌های زیست محیطی (هوا و صوت) که باعث امنیت زیستی شهروندان می‌گردد نیز در حد بالاتر از متوسط می‌باشد.

در مجموع می‌توان گفت بین میزان تأثیر این معاونت بر تأمین مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در مقایسه میانگین‌های هر یک از مؤلفه‌های امنیت اجتماعی ملاحظه می‌شود از دیدگاه کارکنان و مسئولین معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، این معاونت بیشترین تأثیر را

مقایسه میزان تأثیر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی از دو دیدگاه شهروندان منطقه ۳ شهرداری تهران و مسئولان و کارشناسان این معاونت

پس از بررسی نظرات شهروندان با نظرات کارکنان و مسئولین معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، میزان تأثیر این معاونت بر مؤلفه‌های مختلف امنیت اجتماعی، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت در تمامی مؤلفه‌ها بین نظرات شهروندان و نظرات کارکنان و مسئولین شهرداری در خصوص عملکرد این معاونت تفاوت معنی‌داری وجود دارد و کارکنان و مسئولین شهرداری نظر مساعدتری نسبت به عملکرد این معاونت در تأمین امنیت اجتماعی و مؤلفه‌های داشته است. نتایج نشان می‌دهد بیشترین شکاف بین نظرات این دو گروه در خصوص تأمین امنیت شغلی و زیستی شهروندان و کمترین شکاف نیز در خصوص تأمین امنیت مالی شهروندان مشاهده می‌شود.

پیشنهادات

- تأمین امنیت پدیده‌ای است که سهم بسزایی در کیفیت زندگی اجتماعی دارد. اهم راهکارها و پیشنهادات به منظور ایجاد امنیت اجتماعی شامل:
- اطلاع‌رسانی به موقع و ایجاد انگیزه زمینه مناسب را برای جلب مشارکت بخش خصوصی و شهروندان در انجام طرح‌ها و پروژه‌های شهری
  - آموزش، تشویق و حمایت از نخبگان و بسترسازی مناسب در مراکز کارآفرینی؛
  - تقویت زیرساخت‌های شهر الکترونیک و تقویت سامانه مشاوره الکترونیکی سلامت؛
  - آموزش و اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات مناسب‌تر در خانه‌های سلامت با اعتمادسازی؛
  - پویاسازی، بسیج امکانات و جلب مشارکت شهروندان در ایستگاه‌های تندرستی؛
  - ایجاد کمیته‌های تخصصی، برگزاری کارگاه‌های علمی-آموزشی و فعال‌سازی هر چه بیشتر مراکز مشاوره و بازپروری در محلات؛

- ایجاد و گسترش مراکز جهت جذب، طبقه‌بندی و شناسنامه‌دار کردن کارگران فصلی بر اساس حرفه و توانمندی آنان از تخصص آن‌ها؛
  - ایجاد و بهره‌برداری بهینه از فضاهای شهری اعم از پارک‌ها، ورزشگاه‌ها، حسینیه‌ها و ... در جهت کمک به توسعه فرهنگی و اجتماعی و ایجاد محیطی آرام برای شهروندان؛
  - ارتقاء سطح توسعه اقتصادی، تولید ثروت، حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر و جلب مشارکت خود آنان امنیت شغلی برای شهروندان؛
  - تقویت بیش از پیش کارآفرینان و ایجاد بازارچه‌های خود اشتغالی تأثیر بسیاری در تأمین امنیت شغلی؛
  - استفاده هدفمند از شبکه پژوهشگران محله و آشناسازی شهروندان از توانمندی‌های آنان؛
  - همکاری و همفکری با نهادها و سازمان‌های ذی‌ربط در فرآیند شناسایی مسایل و مشکلات زیست محیطی و در راستای آن برنامه‌ریزی و تدوین برنامه جامع و اساسی در جهت کنترل و کاهش آلودگی‌های هوا و صوت؛
  - تشکیل کمیته ویژه ساماندهی ترافیک و امور حمل و نقل عمومی تهران تحت نظارت شورای شهر تهران و تهیه و اجرای طرح جامع مدیریت ترافیک و حمل و نقل عمومی شهر تهران می‌توان باعث کاهش آلودگی هوا شود.
  - راهکارها و پیشنهاد عملی در خصوص ارتقاء نقش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی منطقه ۳ شهرداری در تأمین امنیت اجتماعی شهروندان می‌توان بیان داشت که اهم آن به شرح زیر تقدیم می‌گردد.
  - پیشنهاد می‌گردد با توجه به سطح بالای فرهنگ و تحصیل منطقه، فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندان می‌تواند باعث تولید و ترویج اخلاق شهروندی در بین خانواده‌ها و بالا رفتن کیفیت زندگی و تأمین امنیت روانی شهروندان منطقه گردد.
  - پیشنهاد می‌گردد با فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و آموزش به دانش‌آموزان و شهروندان در خصوص نحوه تردد در معابر به منظور جلوگیری از ایجاد آلودگی هوا و ترافیک و مزاحمت برای سایر شهروندان می‌تواند در تأمین امنیت زیستی شهروندان منطقه نقش مهمی داشته باشد.
  - پیشنهاد می‌گردد با به‌کارگیری از فناوری اطلاعات و تدارک زیرساخت‌های مربوطه در سطح وسیع در
- منطقه نسبت به ایجاد و ترویج بازارچه‌های کالا و خدمات مجازی به منظور ایجاد اشتغال در منطقه و تأمین امنیت شغلی شهروندان اقدام نماید.
- پیشنهاد می‌گردد به منظور ساماندهی کارگران فصلی، آسیب‌دیدگان اجتماعی و مشاغل مزاحم در سطح محلات و نواحی که باعث ایجاد ناامنی می‌گردند ضمن ایجاد گرم‌خانه‌ها و مراکز موقت نگهداری نسبت به حمایت از این گروه‌های آسیب‌پذیر با ارائه خدمات مددکاری و مشاوره نیز می‌توان اقدام نمود تا امنیت جانی شهروندان نیز تأمین گردد.
  - پیشنهاد می‌گردد با افزایش سرانه شهری، گسترش فضاهای عمومی، خدماتی و رفاهی و اطلاع‌رسانی و آموزش به شهروندان نسبت به ترویج فرهنگ ورزش همگانی و فعال‌سازی ایستگاه‌های تندرستی می‌توان اقدام نمود تا امنیت بهداشتی شهروندان تأمین گردد.

منابع و مآخذ

- (۱) اعرابی، سیدمحمد. (۱۳۸۰). راهبردها، برنامه‌ها و راهکارهای تحقق امنیت شغلی مناسب در نظام اداری. فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۲۹ و ۳۰، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
- (۲) بوزان، باری. (۱۳۷۸). مردم، دولت و هراس. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- (۳) بیابان‌گرد، اسماعیل. (۱۳۸۴). سلامت روانی جوانان و نوجوانان شهر تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی. سال چهارم، شماره ۱۴.
- (۴) بیرو، آلن. (۱۳۷۰). فرهنگ علوم اجتماعی. ترجمه باقر ساروخانی، تهران: انتشارات کیهان.
- (۵) بیگدلی، علی. (۱۳۷۹). توسعه سیاسی و امنیت عمومی. ارائه شده در همایش امنیت عمومی و وحدت ملی.
- (۶) پوریان، عزت‌الله، حسینعلی میرزایی و بهرامی. (۱۳۸۶). کندوکاوی در باورها و نگرش‌های جامعه ایرانی. تدوین مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران (ایسپا). تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
- (۷) تقدسی‌نیا، خسرو. (۱۳۹۱). مرجع امنیت از دیدگاه مقام معظم رهبری. قم: نشر ائمه (علیهم السلام).
- (۸) جوینده، علی حیدر. (۱۳۷۸). بررسی نقش و جایگاه دانشگاه آزاد اسلامی در امنیت اجتماعی و

- ۱۹) منصور، بهمن. (۱۳۸۵). امنیت و ابعاد آن در قرآن کریم با تاکید بر امن عبادی، جانی- آزاد زیستن خانوادگی اقتصادی و مکه نماد امن الهی. فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره ۲۹.
- ۲۰) موهبتی، محمدعلی. (۱۳۹۰). گزارش مقایسه‌ای عملکرد اداره فرهنگی مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران. تهران: معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران.
- ۲۱) موهبتی، محمدعلی. (۱۳۹۱). گزارش عملکرد سازمان رفاه و خدمات اجتماعی شهرداری تهران ۸۴-۸۸. معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، تهران: تندیس شب.
- ۲۲) موهبتی، محمدعلی، راحله گنجه و کیان خالصی. (۱۳۸۹). گزارش عملکرد اداره کل امور بانوان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، تهران: معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، تهران.
- ۲۳) نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۲). امنیت اجتماعی روایتی جامع. گزارش پژوهشی شماره ۲-۴-۷، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۲۴) نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۸). امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۲۵) وبگاه شهرداری تهران www.Tehran.ir
- ۲۶) وبگاه منطقه ۳ شهرداری تهران www.Region3.Tehran.ir
- ۲۷) هاشمی، شهناز و زهرا رضایی. (۱۳۸۷). نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امنیت ملی. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، معاونت پژوهشی.
- ارائه راهکارهای مدیریتی برای ارتقاء آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- ۹) خالصی مقدم، نرگس. (۱۳۹۰). گزارش مقایسه‌ای عملکرد اداره فرهنگی مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران. مدیر و ناظر محمدعلی موهبتی، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (حوزه مشاور فرهنگی).
- ۱۰) دلیلی پای، لوسین و لئونارد بانیدر. (۱۳۸۱). بحران‌ها و توأالی در توسعه سیاسی. ترجمه غلامرضا سروری، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۱) سویزی، محسن، فریبرز محمدی. (۱۳۹۰). نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری. فصلنامه رهنما سیاست‌گذاری، سال دوم، شماره سوم.
- ۱۲) صالحی امیری، سیدرضا و اسماعیل کاوسی. (۱۳۸۷). امنیت اجتماعی در ایران، فرهنگ و مدیریت سازمان‌های فرهنگی. فصلنامه راهبرد. سال بیستم، شماره ۵۹، مجمع تشخیص مصلحت نظام، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک.
- ۱۳) عبداللهی، محمد. (۱۳۹۰). شهرداری به منزله نهاد اجتماعی: راهبردهای تبدیل شهرداری از سازمان خدماتی به نهاد اجتماعی، تهران: موسسه همشهری.
- ۱۴) علینفی، امیرحسین. (۱۳۸۱). جایگاه امنیت در استراتژی ملی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال پنجم، شماره دوم.
- ۱۵) گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۸). پیامدهای مدرنیته. ترجمه حسن ثلاثی. تهران: نشر مرکز.
- ۱۶) لیک، دیوید ای و پاتریک ام مورگان. (۱۳۸۱). نظم‌های منطقه‌ای، امنیت‌سازی در جهان نوین. ترجمه سید جلال دهقانی فیروزآبادی، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۷) محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۸۷). امنیت انسانی، پلیس و پیشگیری از جرم. مجموعه مقالات همایش بین‌المللی امنیت انسانی در غرب آسیا، دانشگاه بیرجند.
- ۱۸) معاونت تحقیقات و برنامه‌ریزی توسعه شهری شهرداری تهران. (۱۳۸۹). روایت خدمت: گزارش عملکرد چهار ساله شهرداری تهران ۸۴-۸۸. تهران: موسسه نشر شهر.

یادداشت‌ها

- ¹ Social Security
² Social Support System
³ Societal